

הקדמת המאירי לפרק חמישי

"החליל חמשה וששה וכו' זה הפרק כולו צא בענין החלק השלישי מן החלקים שהזכרנו בפתיחת המסכתא ועל זה הלך יחלקו עניני הפרק לשלשה חלקים הראשון בעניני הנהגתם בשמחת בית השואבה החלק השני הוא שעל ידי תקיעות ותרועות שהיו תוקעין ומריעין לשמחת השואבה נתגלגל לבאר ענין התקיעות שהיו במקדש בכל ימות השנה החלק השלישי בענין קרבנות החג זהו פרק הפרק דרך כלל אלף שיתגלגלו קצת דברים שלא מן הכונה כמו שיתבאר."

דף	עמוד	סימן	נושא
נ'	א	ניגון	א. משנה: "החליל חמשה וששה זהו החליל של בית השואבה שאינו דוחה לא את"
	ב	נוסחאות נכונות נדקדק נתיר נבל ניגונים כיצד נורה	א. מאן דתני שואבה לא משתבש ומאן דתני חשובה לא משתבש... דכתיב ושאתם מים בששון ומאן דתני חשובה לא משתבש... מצוה חשובה היא ובה משת"ב. ב. "החליל דוחה את השבת... וחכ"א... יום טוב אינו דוחה... מחלוקת בשיר של קרבן" ג. "עיקר שירה בכלי ועבודה היא ודוחה את השבת ורבנן סברי עיקר שירה בפה ולא"ו ד. "והכא במילף מנורה בכללי ופרטי או ברבוי ומיעוטי קא מיפלגי רבי דריש כללי"
נ"א	א	ניחוס אנשים נעלה אנשים אילו ניגונים איך ניגנו ארבעה נערים	א. "לאמי נפק"מ למעלין מדוכן ליוחסין ולמעשר קא מיפלגי מאן דאמר עבדים היו קסבר אין מעלין מדוכן ליוחסין ולא למעשר ומאן דאמר ישראל היו קסבר מעלין" ב. "מחלוקת בשיר של שואבה... אבל בשיר של קרבן ד"ה עבודה היא ודוחה... השבת" ג. "והתחצצרות וע"י כלי דויד מלך ישראל... מה מתצצרים בכלי אף משוררים בכלי" ד. משנה: "מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו... וארבעה ילדים מפירחי כהונה ובידיהם כדים של מאה ועשרים לוג שהן מטילין לכל ספל וספל" ה. "חסידים ואנשי מעשה היו מרקדין בפניהם באבוקות של אור שבידיהן ואומרים"
	ב	אומרים נפלאות איך נגנו אראנו נפלאות נפנוף אמן נשים אחורנית אין נשים	א. "ואומרים לפניהם דברי שירות ותושבחות והלויים בכנורות ובנבלים ובמצלות ובחצוצרות ובכלי שיר בלא מספר על חמש עשרה מעלות היורדות מעזרת ישראל" ב. "מי שלא ראה ירושלים בתפארתה לא ראה כרך... בהמ"ק בבנינו... זה בנין הורדוס" ג. "וחזן הכנסת עומד... וכיון שהגיע לענות אמן הלה מניף בסודר וכל העם עונים אמן" ד. "תיקון גדול... בראשונה היו נשים מבפנים ואנשים מבחוץ והיו באים לידי קלות ראש התקינו שיהו נשים יושבות מבחוץ... התקינו שיהו נשים יושבות מלמעלה"
נ"ב	א	נספדים בנפרד נשים בצד נשמות בכות נדמה בוכיא נפל בפח	א. "וספדה הארץ משפחות משפחות לבד... ק"ו ומה לעתיד לבא שעוסקין בהספד ואין יצה"ר שולט... עכשיו שעוסקין בשמחה ויצה"ר שולט בהם על אחת כמה" ב. "ר"י לעתיד לבא מביאו הקב"ה ליצה"ר ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים... הללו בוכין והללו בוכין צדיקים בוכין ואומרים היאך יכולנו לכבוש הר גבוה" ג. "יצה"ר בתחילה דומה לחוט של בוכיא ולבסוף דומה כעבותות העגלה שנאמר" ד. "לא הוה מצי לאוקומיה נפשיה... ההוא סבא... כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו"

"ואינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואזר"

דף	עמוד	סימן	נושא
נ"ב	ב	נפל בפח נסיר בלוק נסיכים בפעולה נפלאות בני אדם נערים בריונים	א. "ארשב"ל יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו...ואלמלא הקב"ה" ב. "א"ר יוחנן אלמלא שלש מקראות הללו נתמוטטו רגליהם...והסרתו את לב האבן" ג. "והקמנו עליו שבעה רועים ושמנה נסיכי אדם...דוד באמצע אדם שת ומתושלח" ד. "תנא והן משוכחין היו יותר מבנה של מרתא בת בייתוס...שהיה נוטל שתי יריכות של שור הגדול שלקוח באלף זוז ומהלך עקב בצד גודל ולא הניחזהו אחיו...כן"
נ"ג	א	גדול ניכר גדול נוכח נפלה גולגולת נועץ גודליו נמנום ג' ימים	א. "תניא אמרו עליו על הלל הזקן כשהיה שמש בשמחת בית השואבה אמר כן אם אני כאן הכל כאן ואם איני כאן מי כאן...למקום שאני אוהב שם רגלי מוליכות אותי" ב. "אף הוא ראה גלגולת...שצפה על פני המים...על דאטפת אטפוך ומטיפיך יטופוך" ג. "על רשב"ג...וכשהוא משתחה נועץ שני גודליו בארץ ושוחה ונושק את הרצפה" ד. "לא ראינו שינה...אלא הכי קאמר לא טעמנו טעם שינה דהוה מנמנמי אכתפא..."
	ב	נחנק גרונו נתקע ג' נפריד גדול נתקע ג'	א. "אמר דוד כל דידע למימר ואינו אומר יחנק בגרונו נשא אחיתופל ק"ו בעצמו ומה" ב. משנה: "אין פוחתין מעשרים ואחת תקיעות במקדש...שלש לפתיחת שערים ותשע" ג. "ויבערב שבת היו מוסיפין שש שלש להבטיל את העם ממלאכה ושלש להבדיל בין קדש לחול ע"ש שבתוך החג היו שם ארבעים ושמה שלש לפתיחת שערים"
נ"ד	א	נתקע דרגה נתקע דבל כפול דינים נוספים	א. "שלש למעלה עשירית ראב"י אומר ג' ע"ג המזבח...אינו אומר למעלה עשירית" ב. "הכל לפי המוספין תוקעין הוא תני לה...לומר שתוקעין על כל מוסף ומוסף תנן" ג. "ליתני שבת...היו שם...וליתני נמי ראש השנה שחל להיות בשבת דהא איכא תלתא"
	ב	ניגונים דלים נוכחות דלה דינים נוספים נקלע-דוחין נבדיל ד'	א. "דהא מני רבי יהודה היא דאמר מימיהם של כת שלישית לא הגיעה לומר אהבתי כי ישמע ה' מפני שהיו עמה מועטין הא אוקימנא דלא כרבי יהודה ודלמא האי" ב. "ולא והא איכא ערב הפסח שחל להיות בשבת דאי לרבי יהודה חמשין ותראי" ג. "כי מקלעין יום טוב ראשון בערב שבת מדחי דחינן ליה מ"ט...הלכך דחינן ליה" ד. "אין בין עצרת לעצרת ואין בין ראש השנה לראש השנה אלא ארבעה ימים בלבד"
נ"ה	א	נקבע החודש נראה היכירא נשיר הבו נאמר הבו נסמן העמדה נשיר הומהב"	א. "ואמר ר' יוחנן לידע שהוקבע ר"ח בזמנו תרי היכירא עבדינן דחזי האי חזי וחזי בהאי חזי מיתבי דתני רבא בר שמואל יכול כשם שתוקעין על שבת בפני עצמו" ב. "בחולו של מועד בראשון מה היו אומרים הבו לה' בני אלים בשני...ולרשע אמר אלקים בשלישי...ברביעי...בחמישי...בששי...ימוטו כל מוסדי ארץ...חל שבת" ג. "רב ספרא מנח בהו סימנא הומבה"י רב פפא מנח בהו סמנא הומהב"י וסימנך אמבוהא דספרי" רש"י: "סימן סדר הפרשיות הוא ומחליף להקדים הסיוותי לבינו"
	ב	נחסרים הפרים נגד הגויים נשמת העולם הנאה נחרב הבית נכרים הפסידו נשתנו המשמרות	א. משנה: "יז"ט הראשון של חג היו שם י"ג פרים...מי שהקריב פרים היום לא...למחר" ב. "אמר רבי אלעזר הני שבעים פרים כנגד מי כנגד שבעים אומות" אומות של עולם" ג. "פר יחידי למה כנגד אומה יחידה משל למלך בשר ודם...אמר לאוהבו עשה לי סעודה קטנה כדי שאהנה ממך" "אין לי הנייה וקורת רוח בשל אלו אלא בשלך" ד. "אמר רבי יוחנן אוי להם לעובדי כוכבים שאבדו ואין יודעין מה שאבדו בזמן שבת המקדש קיים מזבח מכפר עליהן ועכשיו מי מכפר עליהן" הפסד הגויים שגרמו" ה. משנה: "בשלשה פרקים בשנה היו כל משמרות שוות באימורי הרגלים ובחילוק..."

"ואינו דומה עושה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואוזר"

מסכת סוכה

דף	עמוד	סימן	נושא
נ"ד	א	בחלק וורק work נוטל גגרם ומברך נכנס ויוצא נוטל ו' נוטל	א. ת"ל חלק כחלק יאכלו כחלק עבודה כך חלק אכילה ומאי אכילה אילימא קרבנות מהתם נפקא לכהן המקריב אותה לו תהיה אלא לחם הפנים יכול אף בחובות ב. רב אמר סוכה ואחר כך זמן חיובא דיומא עדיף רבבכ"א זמן ואח"כ סוכה תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם... שהיום גורם ליין שיבא וכבר קידש היום... שהיין גורם ג. משנה: "ו"ט הסמוך לשבת בין מלפניה... לאחריה היו כל המשמרות שוות בחילוק... ובשאר ימות השנה הנכנס נוטל שש והיוצא נוטל שש וי"א הנכנס נוטל שבע"
	ב	נוטל ויטראז' נטילה ויזואלית נישואים ותוצאותיהם נגמר ונשלם	א. ת"ר הנכנסין חולקין בצפון כדי שיראו שהן נכנסין והיוצאין חולקין בדרום כדי שיראו שהן יוצאין: בילגה לעולם חולקת בדרום: ת"ר מעשה במרים בת בילגה ב. "מעשה במרים בת בילגה... ונשאת לסרדייט אחד... מבעטת בסנדלה על גבי המזבח ואמרה לוקוס... עד מתי אתה מכלה ממונן של ישראל ואי אתה... בשעת הדחק" ג. "הדרן עלך החליל וסליקא לה מסכת סוכה"

הלכתא גבירתא כללא דפרק ה'

משנה א, ב, ג, ד: לעפ"י שכל המועדות מאוה לשמוח בהן צחג הסוכות היתה במקדש שמהה יתירה שנאמר ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים, והיו עושין צעיו"ט במקדש מקום לנשים למעלה כעין גאללעריא, ולאנשים מלמטה, כדי שלא יתערבו, ומתחילין לשמוח ממואלאי יו"ט הראשון בכל לילה ולילה אחר הקרבת תמיד בין ערביים לשמוח לשאר היום עם כל הלילה. והשמחה היא שהחליל מכה ומנגנין בכנור וצנבלים וצמללתיים, וכל אחד ואחד בכלי שיר שיודע לנגן בו ביד או צפה שהיו הלויים עומדים בכלי שיר אין מספר על ט"ו מעלות היוורות מעזרת ישראל לעזרת נשים כנגד ט"ו שיר המעלות ואומרים שירה. ורוקדין החסידים ואנשי המעשה באבוקות של אור שבידיהן ומספקין ומטפחין ומפזזין ומכרכרין כל אחד כפי שיודע, ואומרים דברי שירות ותשבחות, ושמחה זו אינה דוחה שבת או י"ט, וזהו ששנינו החליל חמשה וכשי"ט א' אינו חל צצבת] וקשה [כשהוא צצבת], ומאנה להרבות צצבתה זו ולא היו עושין אותה עמי הארץ וכל מי שיראה, אלא גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות וסנהדרין והחסידים והזקנים ואנשי המעשה הם שהיו מרקדין ומספקין ומנגנין ומשמחין במקדש, וכל העם והאנשים ונשים באים לראות ולשמע. ומנורות זהב היו גם וד' ספלים לזהב צראשיהן וד' סולמות על כל מנורה וד' צחורים מפרחי הכהונה עליהם ובידיהם כדים של שלשים לוג שהוא יחד ק"כ לוג כשנתויו למה רבינו ע"ה שתורתו מאירה לנצח. וממכנסי כהנים הצלויות ומתאזורים שלהם האצנטיים היו קורעין ופוקעין פתילות, וכל חלירות צירושלים מאירות מהאור הזה [ואף דצגדי כהונה שכלו מועלין בהן, והאיל ולכבוד קרבן היה, לורך קרבן חשיב,

"ואינו דומה שונה פרקו במאה פעמים לשונה פרקו במאה ואזוד"

ובאור דמאיריה בחזירות ממילא ליכא מעילה לקול מראה וריח אין בהן מעילה וכירושלמי כאן, ואעפ"י דעכ"פ איסורא איכא, וכקושיא תוס' בפסחים דכ"ו, א', נ"ל ללא אפשר ולא מכזיב הוא, ובדאי הי' מדליקין נרות אחרות לתשמיש, והא דאמרין סוכה דנ"ג, א', דאשה צורת חטים לאור בית השואבה, היינו שהאור בית השואבה היה כ"כ גדול עד שהגר שהדליקו היה שלא לצורך אי לא משום איסורא, והא דלייק מזה הירושלמי דאין צאור משום מעילה, הרי י"ל שא"ה דצריית חטים היה לנר חולין שהדליקו מכמ"ק, אי היה בו משום מעילה, היו זהירין ולא השתמשו אז בחזירות כלל, דלמא אתא לדי מעילה, ועי' ר"ן חולין דרנ"א, א', דפוס סלאוויטא, דכל איסור הנאה אפילו פ"ר שרי באינו מתכוין, עוד י"ל דאסור רק בתשמיש שהוא סמוך לנר, דהוא צוי לא במרוחק ממנו הרבה, וכחילוק שהביא הרא"ש בשבת פ"ב, לענין תשמיש עראי גנאי אכל נר חנוכה, דדוקא בסמוך לנר כהרצאת מעות אסור, לא ברחוק [וכצ"י בטא"ח תרע"ג] וסיים הרמב"ם ס' הלכות לולב, והשמחה שישמח האדם בעשיית המילה ובאהבת ה' עבודה גדולה היא, והמונע ממנה ראוי להפרע ממנו כמ"ש תחת אשר לא עבדת את ה' א"ל בשמחה ובטוב לבב, והמגים לעתו ומתגאה במקומות אלו חוטא ושוטה, וכמ"ש אל תתהדר לפני מלך, והמשפיל עצמו ומקל בגופו במקומות אלו הוא הגדול והמכובד העובד מאהבה כדוד מלך ישראל שאמר ונקלותי עוד מזאת והייתי שפל בעיני וכתוב והמלך דוד מפזז ומכרכר עכ"ל [ואני מלאתי המקור לזה במדרש רבה במדבר פ"ד, ע"פ ופקודת אלעזר בן אהרן הכהן] ונקראת השמחה שמחת בית השואבה שהיה לשמחת שאיבת מי ניסוך שצחג שאחר שקרא התרנגול בכל לילה. ב' הכהנים שעמדו בשער העליון הוא הנקנור היווד מעזרת ישראל לעזרת נסים תקעו והריעו ותקעו וכן במעלה עשירית וכן בעזרה ותוקעין והולכין עד שמגיעין לשער היוצא ממזרח ושם הפכו פניהן למערב ואמרו אבותינו שהיו במקום הזה אחוריהם אל היכל ופניהם קדמה והמה משתחווים קדמה לשמש ואנו ליה עינינו, והיו שהיו בתקיעות ובהפיכת פניהם למערב עד שיאיר היום, שאז חזרו השואבים לניסוך המים, והגיעו לעזרה וקדשו המים בכלי, שאז אין נפסל עוד בלינה.

משנה ה': אין פוחתין בכל יום מכ"א תקיעות במקדש וכל תקיעה הוא תר"ת, ונמנות במשנה ואין מוסיפין על מ"ח בע"ש צהג.

משנה ו, ז, ה: משמרות כהונה שהיו כ"ד והיו מתחלפים לשמש במקדש בכל שבע משמר אחת, מכמ"ק היו עובדות בשנה צהגלים כצקרנות הרגלים לאכול בשנה הראוי לאכול כחזה וסוק דשלמי חגיגה של כל יחיד וכן עורות לעולות רא' ומוספי צבור ודשעירי חטאות,

והראוי לשרוף מקריבין אותו בשוה וכן בחילוק י"ב לכה"פ כשחל בשבת ברגל, שמסלקין ומסדרין החדש בכל שבת והמשמר הנכנס נוטל ו' וחולק בלפון להודיע שזמזמנים לעבודה שלפון עיקר לשחיטת ק"ק, והיואל ו"ו וחולק בדרום וקנס למשמר בלגה ע"י במשנה. ובשבת דעלרת שיש שם ג"כ ב' הלחם שמקריבין בשבועות והם חמץ נותנים לכל אחד חלק ממנה לכה"פ ואומרים לו הילך מנה, ואח"כ נותנין לו חלק מב' הלחם חמץ ואומרים לו הילך חמץ, ואומרים כן להודיע, שאין חולקים קרבן כנגד קרבן, ואפילו שבת הסמוך ל"ט מלפניה או לאחריה שוות המשמרות בלכה"פ, ורק ביום א' מפסיק בנתיים, אז משמר שזמנו קבוע נוטל מלכה"פ י' חלות, ואלו שהם אורחים מחמת הרגל ב' חלות. והמשמר שזמנו קבוע מקריב רק ברגל הקרבנות שאינן בשביל הרגל כתמידין לשחר ודב"ע ונדריים ונדבות וקרבנות הכזור כפר העלם דבר ושעירי ע"ז ששגרו ב"ד בהוראה ועשו רוב הקהל על פיהם ואירע כן ברגל וכן קיץ המזבח העולות שמביאין משירי הלשכה ומקריבין כשמזבח בטל מקרבן, ובחג הסוכות היה כל משמר מקריב בכל יום פר א', או איז אחד או שעיר החטאת, אבל הכבשים יש משמר שמקריב ב' כבשים ויש שמקריב רק כבש אחד וכל מי שהיה מקריב פר היום לא היה מקריב פר למחר אלא חוזרין חלילה ע' במשנה, וביום ח' חוזרין לפייס כולן כא' כשאר הרגלים.

”ואיזו דבמה שיונה פרקו במה פעמים לשונה פרקו במה ואוזר”